

Orðaskifti:

Fullveldi – eisini positivar avleiðingar

Partur 3

– Um føroyska fólkið ynskir fullveldi er neyðugt, at tað verður trú uppá, at tað er møgulegt at gera nakað serstakt og at verða nakað serstakt. Um ein ynskir nakað í dag, er neyðugt at arbeiða fyri hesum og soleiðis er eisini um ein ynskir fullveldi, skrivur Kristina Danielsen, stud. polit

Umlegging av almenna sektorinum
Um stílað fer at verða móti fullveldi og harvið móti einum niðurskuri av ríkisstuðlinum, verður neyðugt við einari umlegging av tí almenna sektorinum.

Ikki verður ráð til at hava allar tær almennu tænastur vit hava í dag, um almenni sektorurin skal verða í tí líki hann er í dag. Føroyska samfelagið er í dag bygt á donsk prinsipp, og tað er tiskil neyðugt, um Føroya fólk ynskir fullveldi, at umskipa føroyska samfelagið og harvið tann almenna sektorin eftir føroyskum prinsippum.

Ein møguleiki fyri at minka um almenna sektorin og skapa nýggj arbeiðspláss í privata sektorinum, er at útbjóða, t.v.s. at privatisera ein ávisan part av tí almenna sektorinum.

Privatisering hevur víst seg nærur at vera eitt bannrjóð í Føroyum seinastu árin, men hetta skyldast, at føroyska fólkið er skeivt upplýst um, hvørjar avleiðingar privatiseringar bera við sær. Tað hevur nevnliga víst seg, at geva tað størsta samfelagsliga yvirskoti og betri tænastur til fólguvarnir, um partar av almennu tænastunum verða privatiseraðar.

Hetta skyldast m.a., at tær privatu fyrirkurnar verða noyðdar til at kappast um at geva bestu tænastuna, meðan tann almenna tænastan hevur havt monopol og hevur sostatt als onga kapping havt. Hetta hevur á nógvum økjum resultera í, at tað almenna hevur hildið eitt rimiligt tænastustøði, men hetta er tó eitt støði, ið uttan iva kundi gjørt betri, um tað almenna var noytt til at gerast meira effektivt og produktivt fyri at vinna kappingina um tænastuøki. Tað er nevnliga einki nýtt, at almenni sektorurin ikki er so kappingarførur sum privati sektorurin, nevnliga av tí at tað almenna í so nógv ár hevur havt monopol.

Hetta er eisini orsøkin til, at m.a. tann danska sosialdemokratiska stjórnin nú er farin undir at útbjóða ávisar almennar tænastur til privatar fyrirkur.

Tað høvdu, uttan iva, verið nógvur útreiðslur at spart hjá tí almenna, um valt varð, at útbjóða nógv av teimum tænastum, ið ikki bera seg í dag, til privatar fyrirkur. Tí sjálvt um ávisar tænastur ikki bera seg sum almennir stovnar, so kunnu hesar tænastur, í nógvum førum, gott bera

seg sum ein privatir stovnar, eisini uttan at tænastustøðið fellur. Tað hevur m.a. verið tosað um at privatisera Standferðaskip Landsins, men her hava nógvir føroyingar verið bangnir fyri, at ov fáir túrar og bert túrar, ið geva yvirskot, fara at verða gjørdar, men soleiðis nýtist tað als ikki at verða. Um ein ynskir eina privatisering, tó soleiðis, at øll øki fáa eitt ávíst ferðasamband, er bert at privatisera við teimum treytum, ið ein metir verða neyðugar, soleiðis, at privata felagið, ið skal umsita hesa tænastu bindir seg til nakrar ávísar treytir.

Ein privatiserað tænasta nýtist als ikki at kosta í búgvunum eina krónu meira enn almenna tænastan kostaði, um tað almenna velur at útbjóða tænastuna. Ístaðin fyri at tað almenna sjálvt skal umsita og seta fólk í starv innan eina tænastu, fær eitt privat felag, ið kann bjóða somu ella betri tænastu, fyri bilgiri pening enn tað almenna kann, umsitingina v.m. um hendi. Felagið fær so pening útgjöldan fyri tænastuveitingina og soleiðis kann tað almenna spara nógvan pening uttan at ganga uppá kompromis við tænastustøðið.

Eg fari ikki at koma nærri inná hvørji øki, ið kundi hugast at verði privatiserað, men møguleikarnir eru nógvir, tó eru tað ávíst øki, ið best egna seg, at vera almennar tænastur.

Altjóða samstarv
Síðan 2. Heimsbardaga hevur heimurin verið í ferð við eina umvelting, har fleiri og fleiri lond hava valt at ganga saman í samstørv so sum EFTA, EU, NAFTA o. s. fr. Flestu lond hava innsæð, at tað í framtíðini verður neyðugt, við einum tøttum samstarvi í krossar landamørk, fyri at tey skulu standa seg í altjóða høpi. Men tað eru ikki bert búskaparlig og politisk endamáli, ið fáa gagn av tí globalisering, ið fer fram, alheims friðurin verður eisini styrktur av, at lond knýta vinarbond og gerast bundin at hvørjum øðrum búskaparliga.

Av tí at Føroyar er eitt lítið land, ið er sera heft umheiminum, er tað av stør- um týðningi, at eisini føroyingar royna, at fáa so

góðar avtalur, ið møguleiki er fyri, við tey lond, ið vit samstarva við innan ymisk øki og helst eisini við onnur lond, sum í framtíðini kunnu gerast potentiellir samstarvsfelagar.

Men so leingi sum Føroyar eru ein partur av danska kongarikinum, er ikki møgulegt hjá føroyingum at gera handilsavtalur óheftar av dønum. Føroyar eru jú ikki ein sjálvstøðug tjóð, men kunnu roknast sum eitt øki í einum landi, í hesum føri Danmark, og Føroyar hava sostatt ikki møguleika fyri, at fara inn og gera avtalur við alheims samstarvsunióin, uttan danska ávirkan. Tó gera Føroyar sjálvstøðugar fiskivinnuavtalur við onnur lond í dag.

Føroyar vilja fáa størri avgerðarrætt í einum altjóða samstarvi, sum sjálvstøðug tjóð við egnum umboði, enn sum eitt øki undir tí danska umboðnum, ið hevur nógv onnur øki at taka sær av. Sjálvt um Føroyar er eitt lítið land í altjóða høpi, so vil eitt óheft Føroyar, í flest øllum førum, fáa fleiri møguleikar og fyrimunir, við at fara inn í eitt altjóða samstarv, enn í núverandi støðu.

Um Føroyar verður eitt sjálvstøðugt land, fer øll útlendskt kunning og alt útlendskt samskipti at koma til eitt føroyskt, og ikki eitt danskt. Úttanríkisráðið, og hetta fer uttan iva at opna nýggjar hurðar fyri altjóða-samstarvi.

Eisini samstarvið millum Føroyar og Danmark átti at verið broytt, til eitt samstarv, ið er virðuligt fyri báðar partar. Sum nú er hava vit eina heimastýrslóg, ið gevur føroyingum ávíst rættindi, tó ikki fleiri rættindi enn so, at tað í seinast enda er danska stjórnin, ið situr við valdinum. Tó eru danir nú samdir við føroyingar um, at tíðin er búgvn til, at samstarvið millum londini bæði verður broytt. So nú er bert eftir hjá føroyingum, at gera upp við seg sjálvar. Hvat ynskir føroyska fólkið?

Ynska føroyingar eitt framhaldandi samstarv, ið byggir á núverandi skipan, har Danmark gevur Føroyum eina peningaupphædd á hvørjum árið, fyri afturfyri at hava verðuliga valdið á hesum klettum, ið liggja mitt í Norðuratlantshavið?

Eg vil við hesi grein ikki gera fullveldi til tað einasta rætta, sjálvsagt eru bæði fyrimunir og vansar, men eg vil vísa á, at tað ikki bert standast negativar, men eisini positivar avleiðingar av, at ríkisstuðulin fellur burtur og av at føroyingar taka fulla ábyrgd av egnum gerðum og egnum samfelagi, skrivur Kristina Danielsen í triðju og seinastu greinini um fullveldi

Ella ynska vit eitt nýtt samstarv millum tvær javnstøðis tjóðir, har føroyingar ráða í Føroyum og danir í Danmark?

Stoltleiki

Tað hevur verið tosað nógv um hetta fyrbrigdið seinastu tíðina – stoltleiki. Hvat er stoltleiki í veruleikanum, og hvussu verður hetta fyrbrigdið definerað? Jú, fyrbrigdið stoltleiki hevur nógv skap, eitt nú: erpin, errin, spelin, stórlátaður, stórlátin, ansaligur, breittin, andbráður, stórbærur, nakkhyrtur og nakkaftattur. Men spurningurin um, ið hvørjum skapið hetta fyrbrigdi skal lýsast í, er als ikki viðkomandi. Tað er heldur ein spurningur um, hvat Føroya fólk leggur í hetta fyrbrigdið, ið er viðkomandi.

Kann Føroya fólk verða stolt av at verða ein partur av einum øðrum landi, og soleiðis einki veruligt vald hava? Vildi føroyingar verið stoltari av at búið í egnum, sjálvstøðugum landi, og tik- ið ábyrgd av egnum gerðum?

Fólk tykjast at verða ymisk á máli um hesar spurningar, ikki minnst tí, at flestu meta, at stoltleiki røkkur ein ikki langt við. Stoltleiki gevur ongum arbeiði ella breyð á borðið. Ella hvussu? Kann stoltleiki ikki skapa fírlástur til at skapa og fremja nakað serstakt fyri samfelagið? Kann stoltleikin ikki fáa eina tjóð til at standa saman um at menna føroyska samfelagið fyri at soleiðis at gerast óheft og sjálvstøðugt? Hesir eru allir spurningar, ið eru upp til tann einstaka at svara uppá.

Spurningurin er soleiðis als ikki um Føroya fólk kunnu liva av stoltleika. Tað er heldur ein spurningur um

Føroya fólk kunnu halda fram við at liva við tí ónøgd og beiskleika, ið føroyska tjóðin hevur livað við í meira enn eina öld. Eg kann ikki svara hesum spurningi. Tað er upp til alt tað føroyska fólkið at avgera, og tað fáa øll møguleika fyri tá fólkaatkvøðurnar verða.

Nógv fara uttan iva at halda seg til ta trygg loysnina, tí: Vit hava tað jú gott sum er. Men tað er als ikki ein spurningur um at hava tað gott ella ikki, tað er ein spurningur um føroyska tjóðin ikki kann fáa tað betur.

Í næstum fáa føroyingar fáa møguleikan til at avgera, um teir eru nøgdir við at hava tað gott, ella um føroyska fólkið ynskir at taka fulla ábyrgd av egnum landi fyri saman at arbeiða fyri at gera tað enn betur – og soleiðis eisini fáa størri stoltleika sum tjóð.

Eg vil við hesu grein ikki gera fullveldi til tað einasta rætta, sjálvsagt eru bæði fyrimunir og vansar, men eg vil vísa á, at tað ikki bert standast negativar, men eisini positivar avleiðingar av, at ríkisstuðulin fellur burtur og av at føroyingar taka fulla ábyrgd av egnum gerðum og egnum samfelagi.

Um føroyska fólkið ynskir fullveldi er neyðugt, at tað verður trú uppá, at tað er møgulegt at gera nakað serstakt og at verða nakað serstakt. Um ein ynskir nakað í dag, er neyðugt at arbeiða fyri hesum og soleiðis er eisini um ein ynskir fullveldi.

28. oktober 1998
Kristina Danielsen
Stud. Polit

Savna bløð til jólaprýði

Í góðveðrinum hósdegan kom myndamaðurin hjá okkum fram á hesi fitu bønnini, ið leitaðu eftir bløðum í gøtum í Havn saman við dagrøktarmum teirra. Bønnini, sum eru í aldrinum 2-6 ár, fara at gera jólaprýði burtur úr bløðunum. Fyrst verða tey pressað, so turkað og so er klárt at gera hvat tað skal vera til jólaprýði og jólagávur. Dagrøktarmumurnar á myndini eru Norma Alstrøm og Annika Bech og tær hava 5 børn í dagrøkti sær. Henda dagin vóru tey í spalistovuni hjá dagrøktini, ið liggur í Bringsnagøtu. Mynd: Jens Kr. Vang.